

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ ประกอบไปด้วย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการศึกษาภาษาไทยถิ่น
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งภาษาถิ่น
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษา
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับไทยยวนและภาษาไทยยวน
5. เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรและบ้านวังหว่า ต.วังหว่า อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร และ

แผนที่ทางภาษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการศึกษาภาษาไทยถิ่น

ภาษาถิ่นได้มีผู้สนใจศึกษาและให้คำนิยามความหมายของคำว่าภาษาถิ่นไว้หลายท่าน เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาภาษาถิ่นได้เข้าใจความหมายของคำว่าภาษาถิ่น ไว้ดังนี้

พระยาอนุমানราชธน. (2499. หน้า 25-26) ได้กล่าวถึงเรื่องภาษาถิ่นว่า กลุ่มชนที่อยู่รวมกันเป็นประเทศจะต้องมีภาษาประจำชาติสำหรับสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันและกัน แต่ถ้าภาษาของชาติใดมีผู้พูดเป็นจำนวนมากและอยู่ต่างถิ่นติดต่อกันไม่สะดวกก็จะทำให้เสียงและความหมายของคำในภาษามืดเพี้ยนกันไปเป็นอันมาก ภาษาที่มีลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่าภาษาถิ่นนั่นเอง ส่วนในเรื่องความหมายนั้น คำพูดในภาษาจะมีความหมายแน่นอนก็เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เพราะถ้าระยะเวลาและสถานที่แตกต่างกันความหมายของคำก็อาจมืดเพี้ยนหรือกลายไปได้ จะเห็นว่าภาษาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตอนแรกเมื่อคนเรายังอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็ยังพูดภาษาเหมือนกันอยู่ต่อมาเมื่อบ้านเมืองขยายออกไป คนต่างก็แยกย้ายกันอยู่ คนที่อยู่ห่างออกไปไม่ได้ติดต่อกัน ภาษาที่พูดก็ย่อมแตกต่างกันออกไปเพราะว่าภาษาที่พูดในถิ่นหนึ่งเปลี่ยนแปลงในทางหนึ่ง ส่วนในถิ่นที่อยู่ห่างออกไปก็เปลี่ยนแปลงไปอีกทางหนึ่ง ถ้าหากเวลาไม่นานภาษาก็อาจไม่แตกต่างกันมากแต่เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า ความแตกต่างก็จะมีมากขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงมีภาษาถิ่นต่างๆมากมาย

ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2513. หน้า 3) ภาษาถิ่น (Dialect) บางที่เรียกว่า ภาษาพื้นเมือง ทั้งนี้ เป็นเพราะไม่ได้เป็นภาษาที่ยอมรับกันว่าเป็นภาษามาตรฐาน (Standard Language) ของ ประเทศ (เช่นภาษาไทยกลาง) ซึ่งที่จริงแล้วภาษามาตรฐานกับภาษาถิ่นนั้นต่างก็เป็นภาษา เดียวกัน แต่บังเอิญภาษาถิ่นที่ถือเป็นภาษามาตรฐานพูดอยู่นั้น เป็นที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศ ภาษาถิ่นที่พูดอยู่ที่เมืองหลวงจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษามาตรฐานไปในที่สุด เช่น ภาษาไทย ที่พูดอยู่ที่กรุงเทพมหานคร นักภาษาต่างถือว่าเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งของภาษาตระกูลไทย

ภาษาถิ่น บางที่เรียกว่า ภาษาพื้นเมือง เมื่อเทียบกับภาษากลาง หรือภาษาถิ่นมาตรฐาน และภาษาไทยทั่วไป เป็นภาษาพื้นเมืองเมื่อเทียบกับภาษาต่างประเทศ

การศึกษาภาษาถิ่นนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์หลายอย่างได้มีผู้ให้ความสำคัญไว้ ดังต่อไปนี้

วิรุฬรัตน์ ใจนุ่น. (2515. หน้า 16-28) กล่าวว่า ภาษาถิ่นที่ใช้อยู่ในจังหวัดต่างๆ ของ ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องศึกษา นอกจากนั้นยังกล่าวถึงแนวทางในการศึกษาภาษาถิ่น ประโยชน์ในการศึกษาภาษาถิ่น พร้อมทั้งได้เสนองานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าภาษาถิ่น ต่างๆบางเรื่องและได้ชักชวนผู้อ่านให้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าภาษาถิ่นให้กว้างขวางและแพร่หลาย ยิ่งขึ้น

กาญจนา คูวัฒนะศิริ. (2524 หน้า 3-4) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการศึกษาภาษาถิ่นย่อ ยทั่วไปมีดังนี้ คือเพื่อได้ใช้ความรู้ความเข้าใจของภาษาว่า ภาษาในโลกนี้อาจจะมีหลายตระกูล แล้ว ภาษาในตระกูลใดตระกูลหนึ่งยังมีภาษาย่อย และภาษาย่อยยังสามารถแยกย่อยได้อีกมากมาย เพื่อได้ใช้ความรู้ความเข้าใจของภาษา เพื่อเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจในภาษาถิ่นที่ผู้อื่นพูด และนำ ความรู้ทางภาษาถิ่นไปแก้ปัญหาคำเรียนการสอน เพื่อให้เรียนรู้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ภาษา เพื่อให้ความรู้จากการศึกษาเป็นพื้นฐานในการศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เรื่องเดช บันเขื่อนขัตติย์. (2531. หน้า 30-31) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมอย่าง หนึ่งของคนไทย และในทำนองเดียวกันภาษาถิ่นตระกูลไทยก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชนชาติ ไทย เพราะฉะนั้นการศึกษาภาษาถิ่นต่างๆในภาษาถิ่นตระกูลไทยจึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของ ชนชาติไทยไปในตัว เพราะการศึกษาภาษาถิ่นแต่ละถิ่นนั้นสิ่งที่ผู้ศึกษาจะได้รับนอกเหนือจาก วัฒนธรรมทางภาษาแล้ว ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีอื่นๆจากเจ้าของภาษาถิ่นนั้นๆไป ด้วย

อีกประการหนึ่ง นอกจากได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของคนไทยด้วยกันแล้ว ยังทำให้ผู้ ศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารกับเจ้าของภาษาถิ่นนั้นๆได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา และยังมีความเข้าใจ

อันดีหรือทัศนคติที่ดีต่อเจ้าของภาษาไทยถิ่นนั้นๆ โดยถือว่า เป็นพวกเดียวกันกับตน และไม่เกิดการดูถูกผู้พูดภาษาถิ่นว่าด้อยกว่าตน หรือดูถูกภาษาถิ่นและวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้ การศึกษาภาษาถิ่นยังให้ประโยชน์ในด้านการศึกษาวรรณคดีของไทยและภาษาไทยเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นผู้ที่ศึกษาวรรณคดีไทยก็ดี ภาษาไทยก็ดี จึงควรเรียนรู้ภาษาถิ่นต่างๆ ของไทยควบคู่ไปด้วย เพราะภาษาไทยที่เราใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นมาจากภาษาไทยดั้งเดิม (Proto Tai) ในอดีต และภาษาถิ่นเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาสามารถรักษาความดั้งเดิมของมันไว้ได้ดียิ่ง เพราะคำศัพท์ภาษาไทยกลางบางคำเลิกใช้ไปแล้วแต่ในภาษาถิ่นยังคงใช้กันอยู่ อีกประการหนึ่งภาษาถิ่นเป็นภาษาหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลของภาษาอื่นน้อยและมีการเปลี่ยนแปลงได้น้อย ไม่เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีการยืมคำมาจากภาษาต่างประเทศมาใช้เป็นจำนวนมาก อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยถิ่นต่างๆ ที่อยู่นอกประเทศไทยฟังภาษาไทยกลางไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะฉะนั้นจึงพอสรุปความสำคัญของการศึกษาภาษาถิ่นไว้ดังนี้

1. ภาษาถิ่นเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษาภาษาถิ่นก็คือการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไปด้วย
2. ภาษาถิ่นเป็นสัญลักษณ์ความเข้าใจอันดีของเจ้าของภาษาถิ่น ดังนั้น ผู้ที่ต้องการเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับผู้คนท้องถิ่นใดจึงต้องศึกษาภาษาถิ่นของเขาในท้องถิ่นนั้น
3. ภาษาถิ่นเป็นที่มาและส่วนหนึ่งของภาษาไทย และวรรณคดีไทย เพราะฉะนั้น ถ้าจะศึกษาภาษาไทยและวรรณคดีไทยได้ลึกซึ้งจึงต้องศึกษาภาษาถิ่น
4. การศึกษาภาษาถิ่นเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างชนในชาติ ผู้ศึกษาภาษาถิ่นจะมีทัศนคติต่อคนท้องถิ่นอื่น และไม่ดูถูกภาษาถิ่นและวัฒนธรรมของตนเอง และภาษาถิ่นและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นอื่นด้วย

สุพิศตรา จิรนนทนารณณ์. (2541. หน้า 5-6) ภาษาถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้น ภาษาถิ่นจึงแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มที่มีภาษาพูดแตกต่างกัน และเป็นวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงช้าที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมทางด้านอื่นๆ ภาษาถิ่นเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสืบค้นไปถึงที่มาของกลุ่มเชื้อชาติและประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของกลุ่มชนได้ ในขณะที่วัฒนธรรมด้านอื่นๆ สูญหายไปและกำลังจะสูญหายอันเนื่องจากอิทธิพลทางด้านสังคม เทคโนโลยีและการสื่อสารภายนอกกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมทางกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น ภาษาถิ่นจึงมีความสำคัญในแง่ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นดังคำกล่าวที่ว่า "สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล" ภาษาถิ่นเป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่าคุณคนแต่ละบุคคลมาจากพื้นที่

ใด ภาคใด โดยฟังสำเนียงการพูด ผู้พูดสำเนียงเดียวกันเมื่อพบกันก็จะรู้สึกดีใจ เกิดความรู้สึกคุ้นเคย ปรารถนาที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลเพราะมาจากท้องถิ่นเดียวกัน

นอกจากนั้น การเรียนรู้ในวัฒนธรรมและภาษาถิ่นของกลุ่มอื่น จะทำให้ผู้ติดต่อสื่อสารเกิดความเข้าใจ คุ้นเคย และมีทัศนคติที่ดีต่อคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ในแง่มุมของประวัติศาสตร์ภาษาถิ่นจะรักษาคำดั้งเดิมได้ดีกว่าภาษาไทยกลางโดยพิจารณาจากการใช้คำศัพท์ในระบบเครือญาติ อวัยวะร่างกาย การนับเลข และศัพท์เฉพาะประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยสืบค้นการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มชนวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดของกลุ่มชน และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ จากอดีตสู่ปัจจุบัน

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2544. หน้า 2-3) กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ในการศึกษาภาษาถิ่น

1. เกิดความเข้าใจในเรื่องของภาษาว่าภาษาในโลกนี้ นอกจากจะมีหลายตระกูลแล้วในตระกูลหนึ่งๆยังมีภาษาย่อยอีกหลายภาษา
2. เข้าใจความเป็นมาของภาษา และชาวซึ่งในวัฒนธรรมในการใช้ภาษาและเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาถิ่นนั้นๆ
3. เข้าใจในเรื่องการกลายเสียงและความหมายของคำ ในภาษาไทยถิ่นหนึ่ง อาจเห็นการใช้คำบางคำบางถิ่นฟังแล้วอาจถือว่าเป็นคำหยาบแต่ความหมายไม่ใช่ อย่างที่เข้าใจ เป็นต้น
4. เป็นแนวทางในการเรียนรู้วิธีการ และวิเคราะห์ภาษาในระบบต่างๆ เช่น เสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และอื่นๆ
5. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาแก่เด็กนักเรียนที่พูดภาษาถิ่นและแก้ไขปัญหาลูกเด็กนักเรียนที่ออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานไม่ชัด พร้อมนำความรู้ไปแก้ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยแก่เด็กนักเรียน

จากเอกสารพอจะสรุปความสำคัญของการศึกษาภาษาถิ่นไว้ดังนี้

1. การศึกษาภาษาถิ่นช่วยให้เราเข้าใจวัฒนธรรมและความเป็นชนชาติของเจ้าของภาษาได้อย่างเข้าใจยิ่งขึ้น
2. ได้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาถิ่นต่างๆรวมทั้งภาษาไทยของเราด้วย
3. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ โดยมีภาษาเป็นสื่อกลางได้อย่างดี
4. เผยแพร่และอนุรักษ์รักษาภาษาถิ่นที่เราศึกษาให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
5. สร้างองค์ความรู้แก่ตัวผู้ศึกษาและผู้สนใจเอง

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งภาษาถิ่น

ผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่น _____ แบ่งภาษาถิ่นออก เป็นถิ่นต่างๆเพื่อความเข้าใจง่ายต่อการ
การศึกษาและถ่ายทอดความเข้าใจของ _____ ที่สนใจเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่น ดังเอกสารต่อไปนี้

ปฏิญญา จิตต์ธรรม. (2517. หน้า 1-177) กล่าวว่าภาษาถิ่นของไทยแบ่งได้เป็น 4 ถิ่นใหญ่ๆ
คือ ภาษาถิ่นภาคกลาง ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาษาถิ่นใต้ แต่ละ
ถิ่นยังแยกย่อยไปแต่ละจังหวัด อำเภอ _____ ก สาเหตุที่ทำให้กลุ่มชนต้องแยกย้ายกันเพราะเหตุผล
2 ประการ คือ เหตุผลทางประวัติศาสตร์ _____ และภัยธรรมชาติ เหตุที่ทำให้ภาษากลายไปก็เพราะภาวะ
ทางภูมิศาสตร์ การผสมทางเชื้อชาติและ _____ การผสมทางวัฒนธรรม ความสำคัญของการศึกษาภาษา
ถิ่นมีประโยชน์ในการศึกษาวรรณคดีและ _____ วัฒนธรรมต่างๆ เป็นที่มาของภาษาปัจจุบัน ภาษาถิ่นเป็น
สัญลักษณ์ประจำถิ่น การกลายเสียง _____ ภาษาดั้งเดิมเป็นเรื่องราวเพราะกลุ่มคนแยกกันอยู่เป็น
เวลานานการกลายเสียงหรือเพี้ยนเสียง _____ จะยิ่งมีมากขึ้น มีการกลายเสียงสระ เสียงพยัญชนะและ
เสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้ยังมีคำไทย _____ ประเทศต่างๆ ที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาไทย เป็นที่
นำศึกษาค้นคว้าการกลายความหมาย _____ ภาษาถิ่นต่างๆ มีทั้งความหมายแคบเข้า ความหมาย
กว้างออกหรือความหมายขยายตัว ใคร _____ สร้างของภาษาถิ่นมีการสร้างคำใหม่ขึ้นโดยการประสมคำ
การซ้อนคำ การซ้ำคำ การยืมคำต่างประ _____ เทศ การบัญญัติศัพท์ อิทธิพลต่างๆที่ทำให้ภาษาถิ่น
เปลี่ยนแปลงได้แก่ การศึกษาสื่อมวลชน _____ การติดต่อกับบุคคลต่างถิ่นและภาษาราชการ
เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ชัย. (2531. หน้า 60) กล่าวไว้ว่า ตามปกตินักภาษาศาสตร์นิยมแบ่ง
ภาษาถิ่นต่างๆ ไปตาม (1) เชื้อชาติของ _____ จำของภาษา (genetic classification) ถัดตาม
ความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติที่มีต่อกัน _____ (genetic relationship) เป็นหลัก (2) ตามลักษณะ
โครงสร้างของภาษา (Their types of stru _____ ture) ว่ามีโครงสร้างทางไวยากรณ์ เช่น ระบบเสียง ระบบ
คำ และระบบประโยคที่มีลักษณะเหมือน _____ กันหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันดู
(3) ตามเขตหรือการปกครองประเทศ คี _____ ระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่งหรือ ภาคหนึ่งกับอีกภาค
หนึ่งหรือภูมิศาสตร์ (their political or g _____ eographical distribution) คือสถานที่ที่ภาษาถิ่นนั้นๆ พูด
อยู่หรืออยู่ส่วนไหนของประเทศ เช่น ถ้าอยู่ _____ ทางเหนือหรือทางใต้ก็จะเรียกภาษาถิ่นนั้นๆ ว่าเป็น
ถิ่นเหนือหรือถิ่นใต้ เป็นต้น

เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติย์. (2531. หน้า 111) กล่าวไว้ว่า การศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นตระกูลไทยแล้วพบรูปแบบสำหรับใช้เป็นหลักในการแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทยอยู่ 3 วิธีดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นตระกูลไทยโดยอาศัยคำศัพท์ที่มีเสียงพยัญชนะคำเป็นชนิด (aspirated sound) กับเสียงสถิต (unaspirated sound) โดยเฉพาะพยัญชนะต้นคำ (/ph th ch kh/ กับเสียง / p t c k /)

2. การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นตระกูลไทยโดยอาศัยการแตกตัว (Tonal Split) และการรวมตัว (coalescences) ของเสียงวรรณยุกต์ (โดยเฉพาะช่อง A)

3. การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นตระกูลไทยโดยอาศัยจำนวนเสียงวรรณยุกต์ (Number of tonems)

เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติย์ กล่าวไว้ว่า ศาสตราจารย์ ฟัง กุย ลี (Fang Kui Li : 1959) นักภาษาศาสตร์เชื้อสายจีนแห่งมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ซึ่งเป็นผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาถิ่นตระกูลไทย และได้แบ่งกลุ่มภาษาถิ่นต่างๆในตระกูลนี้ ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (The Southwestern Group-SW)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มกลาง (The Central Group-CT)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเหนือ (The Northern Group-NT)

การแบ่งภาษาถิ่นตระกูลไทยออกเป็น 3 กลุ่ม ดังกล่าวถือหลักการ 3 ประการ คือ

1. หลักการกระจายคำศัพท์ ต่างๆ

2. หลักการการกระจายลักษณะทางเสียงที่มีลักษณะพิเศษบางประการที่มีปรากฏใน

คำศัพท์

3. ลักษณะพัฒนาการทางเสียงโดยเฉพาะของภาษาถิ่นไทยบางกลุ่ม

ได้ให้ตัวอย่างรายการคำศัพท์ต่างๆไว้ดังนี้

1. เป็นคำศัพท์ของกลุ่มที่หนึ่งกับกลุ่มที่สองใช้ร่วมกัน

2. เป็นคำศัพท์ร่วมของกลุ่มที่สองกับกลุ่มที่สามใช้ร่วมกัน

3. เป็นคำศัพท์ร่วมของกลุ่มที่หนึ่งกับกลุ่มที่สามใช้ร่วมกัน

พจน์ ศิริอักษรสาสน์. (2545. หน้า 25)กล่าวไว้ว่า ในประเทศไทยใช้ภาษาถิ่นตระกูลไทยอยู่ในทุกภูมิภาค และมีจำนวนมากถึงร้อยละ 94 ของประชากรทั้งหมด ภาษาถิ่นในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 4 ถิ่น คือ ถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ ถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือและถิ่นใต้

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2547. หน้า 1-2) การแบ่งภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทยนั้น ถ้าแบ่งตามความแตกต่างของภูมิศาสตร์ หรือท้องที่ที่ผู้พูดภาษานั้นๆอาศัยอยู่ อาจแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในเมืองหลวงของประเทศไทยและจังหวัดรอบๆทางภาคกลางของประเทศ เช่น นครปฐม ปทุมธานี เป็นต้น

2. ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เช่น สงขลา ภูเก็ต พังงา สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

3. ภาษาไทยอีสาน ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น ชัยภูมิ อุบลราชธานี อุดรธานี ร้อยเอ็ด เป็นต้น

4. ภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

การแบ่งภาษาไทยถิ่นดังกล่าวนี้ เป็นการแบ่งโดยอาศัยประชากรจำนวนมากในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ใช้ภาษา ซึ่งถือว่าการแบ่งที่กว้างมาก เพราะในแต่ละท้องถิ่น ยังมี ภาษาถิ่นย่อย อื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก แต่มีคนใช้พูดเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

จากเอกสารข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าการแบ่งภาษาถิ่นนั้นใช้หลักการสองอย่างในการแบ่ง ภาษาถิ่นดังนี้คือ

1. ใช้ลักษณะแวดล้อมภายนอกของภาษาเป็นตัวแบ่ง ดังนี้คือ

1.1 ภูมิศาสตร์และที่ตั้งของภาษา เช่น ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน ถิ่นกลาง เป็นต้น

1.2 ใช้ประชากรที่พูดภาษาถิ่นนั้นๆ ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็ตาม เช่น กลุ่มคนเหนือ ก็ เรียกว่า ภาษาไทยเหนือ ถึงแม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะไม่ได้อยู่ในภูมิภาคนั้นก็ตาม

2. ใช้ลักษณะภายในของภาษาหรือลักษณะของตัวภาษาเองเป็นตัวแบ่ง คือ อาศัย หลักการทางไวยากรณ์ เสียง ความหมาย คำศัพท์ หรือ วรรณยุกต์ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราเอา หลักเรื่องวรรณยุกต์มาใช้ในการแบ่ง ถ้า ภาษาใดมีลักษณะของวรรณยุกต์ที่คล้ายกันก็จะจัดเข้าได้ เป็นหมวดหมู่ภาษาเดียวกัน เป็นต้น

ในที่นี้จะขอกล่าวขยายความถึงภาษาถิ่นที่เกี่ยวข้องคือภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทย ถิ่นอีสานพอสังเขป ดังนี้

ภาษาไทยถิ่นเหนือ

เรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2531. หน้า 143) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai Dialect) ภาษาไทยถิ่นเหนือได้แก่ภาษาลานนา (Lanna) หรือภาษาไตยวน (Tai Yuan) ที่พูดโดยคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือของไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง แม่ฮ่องสอน และบางอำเภอและหมู่บ้านในเขตจังหวัดตาก สุโขทัยและอุดรดิตถ์

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2544. หน้า 14) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือ หมายถึง ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันในห้องที่ ของจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ และน่าน เป็นต้น

พจน์ ศิริอักษรสาสน์. (2545. หน้า 89) กล่าวไว้ว่า ดินแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย นับว่าเป็นดินแดนที่มีความซับซ้อนของภาษาและชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าเขตภาคเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพพม่าจีนและลาว มีการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรกลุ่มต่างๆ เข้ามาสู่ดินแดนแถบนี้อยู่เสมอ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชากรในเขตภาคเหนือมีทั้งสิ้นกว่า 13 ล้านคน พื้นที่ในเขตภาคเหนือครอบคลุม 16 จังหวัด แบ่งออกเป็นภาคเหนือตอนล่างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา ประกอบไปด้วย 8 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่และน่าน ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยยวนหรือ คำเมือง และอาณาเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งประกอบไปด้วย 8 จังหวัดได้แก่ ตาก อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี

พอลจะกล่าวได้ว่าภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือภาษาไทยเหนือนั้น เป็นภาษาที่ใช้พูด อ่านหรือเขียน ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศในกลุ่ม 8 จังหวัดอันได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่และน่าน เสียเป็นส่วนใหญ่อาจมีการใช้กระจายบ้างในจังหวัดบางจังหวัดทางเขตภาคเหนือตอนล่างเช่น สุโขทัย อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร พิจิตร เป็นต้น

ภาษาถิ่นไทยอีสาน

เรื่องเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2531. หน้า 135-136) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยถิ่นอีสาน (Northeastern Thai Dialect) ภาษาไทยถิ่นอีสานได้แก่ภาษาลาวที่พูดโดยคนไทยส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นนี้คนไทยในประเทศไทยนิยมเรียกภาษานี้ว่า ภาษาอีสาน หรือ ภาษาลาว ที่พูดในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 16 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ

ประเทศไทยถ้าอาศัยคำว่า “จุมูก” กับ คำว่า “ตั้ง” เป็นหลักในการแบ่งเขตภาษาจะพบเส้นแบ่งเขตภาษาอยู่หลายจังหวัด คือ นับตั้งแต่จังหวัดเพชรบูรณ์ ลพบุรี สระบุรี นครราชสีมา จนถึงจังหวัดปราจีนบุรี และภายในจังหวัดเหล่านี้ ยังมีผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นบางอำเภอบางหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแดนติดต่อระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นภาษาที่มีอักษรใช้อยู่ถึง 2 ชนิด เรียกว่า “อักษรธรรม” และอักษรไทยน้อย” มีผู้พูดไม่ต่ำกว่า 18.5 ล้านคน (2529) ในประเทศไทย

ภาษาไทยถิ่นอีสานมีภาษาถิ่นอยู่หลายถิ่นหลายสำเนียงคือ (1) สำเนียงหลวงพระบาง (Lungphrabang Dialect) (2) สำเนียงอีสาน (Isan Dialect)

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2544. หน้า 14) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึงภาษาย่อยของภาษาที่ใช้พูดกันท้องถิ่น ของจังหวัดต่างๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือ ภาคอีสานของประเทศไทย เช่น นครราชสีมา ชัยภูมิ อุบลราชธานี ขอนแก่น เลย และศรีสะเกษ เป็นต้น

พอจะกล่าวสรุปได้ว่า ภาษาไทยถิ่นอีสาน หรือภาษาถิ่นอีสาน เป็นภาษาที่ใช้พูด หรือ อ่านเขียน ในกลุ่ม 16 จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษา

ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎเกณฑ์และวัฏจักรของโลก ภาษาเองก็เช่นเดียวกัน ไม่สามารถหนีกฎเกณฑ์นี้ไปได้ นักภาษาศาสตร์หรือผู้ที่สนใจศึกษาภาษาได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ดังนี้

มันทนา เกียรติพงษ์. (2531. หน้า 4) ภาษาก็เหมือนสิ่งต่างๆในโลก คือต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถึงแม้เราดูว่าภาษานั้นอยู่คงที่เพราะว่าเราพูดกันอยู่ทุกวัน แต่การเปลี่ยนแปลงก็จะดำเนินไปอย่างช้าๆเหมือนกับการเปลี่ยนแปลงของคน หลักฐานที่จะแสดงให้เห็นว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลง ก็ดูได้จากศิลาจารึกโบราณ หรือวรรณคดีเก่าๆ หรือจะสังเกตคำที่มีอยู่ในภาษาย่อย และภาษาที่อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกัน จะเห็นว่าคำๆเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกับคำปัจจุบันจะมีเสียงเพี้ยนแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง การที่ภาษาต้องเปลี่ยนแปลงไปก็เพราะผู้ใช้ภาษาหนึ่งๆมีจำนวนนับแสนนับล้านและคนเหล่านี้ยังแบ่งออกเป็นชาติเป็นกลุ่มอีกมากมาย ตัวอย่างของผู้ที่พูดภาษาเดียวกัน แต่เมื่อสถานที่ต่างกัน การใช้ภาษาก็ผิดกันไป ภาษาถิ่นแสดงภาษาที่มีความแตกต่างและใช้กันในเฉพาะกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่เล็กอยู่ในชุมชนใหญ่ทั้งหมดที่มีผู้พูดภาษานั้น ภาษาใดๆก็ตาม ที่มีผู้พูดมากมีแนวโน้มจะแตกตัวออกเป็นภาษาถิ่นซึ่งอาจจะ

แตกต่างกันออกไปได้ในหลายมิติ ได้แก่ เนื้อหา โครงสร้างภาษา และหน้าที่ภาษา เช่น คำศัพท์การออกเสียง ไวยากรณ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่ต่างกันหน้าที่ทางสังคมและการใช้ภาษาในวรรณคดี ความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่น อาจมีเพียงเล็กน้อยหรือแตกต่างกันมากจนไม่สามารถจะสื่อสารเข้าใจกันระหว่างผู้พูดภาษาถิ่นนั้นๆ ได้ความแตกต่างในบางระดับอาจมีมากจนนักภาษาแยกออกเป็นคนละภาษา แต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ โดยปกติการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นไปโดยลำดับ เพราะยากจะสังเกตเห็น

สุพัตรา จิรันทนนาภรณ์. (แหล่งเดิม :หน้า 25-27) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงภาษาว่าเป็นผลมาจากความแตกต่างในเรื่องการเปลี่ยนแปลง บางภาษาอาจหยุดการเปลี่ยนแปลง บางภาษาเปลี่ยนแปลงไปเป็นเพียงบางส่วนของชุมชน ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงโดยไม่รู้ตัวหรือไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น ภาษาแสดงที่อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวหรือเปลี่ยนอย่างเป็นระบบและถาวร การเปลี่ยนแปลงนั้นจะพบได้หลายลักษณะ เช่น ในระบบคำ ระบบเสียงไวยากรณ์ และ ความหมาย

นอกจากการเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบภาษาอันเป็นพื้นฐานแล้ว ยังเป็นจุดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งชุมชน ซึ่งจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงภาษาในระดับท้องถิ่น (Dialectal Variation)

การเปลี่ยนแปลงภาษาในระดับท้องถิ่นในการใช้ภาษา ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของลักษณะทางภูมิศาสตร์ เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ

1.1 การเปลี่ยนแปลงภาษาเชิงภูมิศาสตร์ (Geographic Variation)

องค์ประกอบเชิงภูมิศาสตร์ การแบ่งแยกกลุ่มขึ้นอยู่กับความขยายตัว และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กลุ่มคนที่อยู่ห่างกันไม่ก็ไม้อาจพูดภาษาเหมือนกันทุกอย่าง ทั้งนี้เพราะขีดจำกัดทางภาษา ซึ่งแต่ละภาษาก็มีลักษณะสืบทอดของตนเองต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ภาษาต่างๆที่เป็นกลุ่มย่อยนี้แตกต่างกันเนื่องจาก การปกครอง เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ พื้นที่และตัวภาษา โดยอิทธิพลที่ภาษาหนึ่งมีต่ออีกภาษาหนึ่ง ปรากฏการณ์นี้อาจทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาติได้ด้วย

1.2 ชนชั้นและสังคม (Class or Social Variation)

ชุมชนสังคมในกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานโครงสร้างทางสังคมคล้ายคลึงกัน หรืออาจเหมือนกันเป็นส่วนสำคัญ ได้แก่ สังคมชานา กรรมกร ข้าราชการ วิศวกร ครู ผู้ถูกคุมขัง แต่ละกลุ่มที่กล่าวมาจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะกลุ่ม และมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดภาษาเฉพาะกลุ่มสังคม (Social Dialect)

1.3 กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Variation)

สมาชิกในกลุ่มสังคมมีแนวโน้มที่จะแยกตัวออกจากกัน โดยอาศัยคุณสมบัติบางอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยทั่วไปการแยกตัวแต่ละครั้งจะเกิดขึ้นทั่วทั้งชุมชน ดังเช่นในเมืองบางเมืองของยุโรป หรือชุมชนบางแห่งในอเมริกา เช่น อเมริกันนิโกรที่มีโบสถ์เฉพาะเป็นของตนเองในเมืองหลายเมืองของสหรัฐฯ จะมีชาวอิตาเลียน โปแลนด์ จีน อาศัยอยู่เป็นกลุ่มๆ ซึ่งโดยปกติแล้วแต่ละกลุ่มสังคมจะมีการผสมผสานกับชุมชนภายนอก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความหวงแหนใน การรักษาเอกลักษณ์ให้คงอยู่ไว้มากน้อยเพียงไรภายในกลุ่มชาติพันธุ์เอง ซึ่งเป็นพื้นฐานแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงภาษาในขั้นต่อไป

1.4 เพศ (Sexual Variation)

ในสังคมส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบุคคลมักจะเป็นผู้ที่มีเพศเดียวกันมากกว่าต่างเพศ สังคมดั้งเดิมผู้ชายเป็นฝ่ายล่าสัตว์ ผู้หญิงอยู่บ้านทำอาหาร ถักเสื้อผ้า เช่นเดียวกับกับรูปแบบสังคมสมัยใหม่ ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน รับประทานอาหารในภัตตาคาร ติโก้ เล่นไพ่ เล่นโบว์ลิ่ง คุณสมบัติเหล่านี้ผู้หญิงไม่สามารถจะกระทำได้ ผลของการผสมผสานทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพที่เอาเรื่องเพศมาใช้ในการแบ่งเหล่านี้ นำไปสู่ระดับการเปลี่ยนแปลงภาษาที่ใช้เฉพาะแต่ละเพศ เช่น คำลงท้าย คำว่า อะ จะ ใช้เฉพาะเพศหญิง ครับ ขอรับ ใช้เฉพาะเพศชาย เป็นต้น

1.5 อายุ (Age Variation)

ภาษามีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด ภาษาที่ใช้ในวัยเด็กโดยเฉพาะเด็กที่เริ่มอยู่ในระยะพัฒนาการทางภาษา จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยลำดับจากช่วงอายุหนึ่งไปอีกช่วงหนึ่งโดยอาจเป็นไปพร้อมกับลักษณะทางวัฒนธรรม เช่น การเล่นเกม ร้องเพลง การใช้ศัพท์แสลงในหมู่วัยรุ่น เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงภาษาเฉพาะบุคคล (Idiolectal Variation)

บุคคลแต่ละบุคคลไม่สามารถเป็นได้แต่เพียงชายและหญิง เด็กและผู้ใหญ่ ผิวดำและผิวดำ คนที่มีการศึกษากับคนไร้การศึกษา แต่สามารถเป็นได้หลายสิ่งทีกล่าวมาในเวลาเดียวกัน เช่น เพศชายวัยกลางคน ผิวดำนักเรียนกอล์ฟ จบการศึกษาระดับไฮสกูล แต่ละสิ่งทำให้เขาผูกติดกับกลุ่มซึ่งมีลักษณะแตกต่างในเรื่องภาษา อย่างน้อยในเรื่องคำศัพท์ อีกประการหนึ่งได้แก่ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ตำแหน่งและความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่ในชุมชน บุคคลที่ไม่มีความเชื่อมั่น สังคมมักจะไม่มีเชื่อมั่นในภาษา เพราะผู้ที่มีความเชื่อมั่นจะไม่ค่อยมีความกังวลกับความถูกต้องในการใช้ภาษาเกินไป และจะรู้สึกว่าการใช้ภาษาของตนถูกต้องแล้ว องค์กรประกอบอื่น

เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกภาพ โดยเฉพาะในส่วนสัมพันธ์กับภาษา ซึ่งจะมีการใช้ภาษาเฉพาะตัว เช่น วินส์ตัน เชอร์ชิล, มาร์ติน ลูเธอร์คิงส์ มักจะติดวลีที่ว่า “คุณรู้ไหม....” “ผมหมายความว่า....” “จริงๆ แล้ว....” ซึ่งเป็นท่วงทีการใช้ภาษาเฉพาะบุคคล (Style) การใช้ภาษาเฉพาะบุคคลอาจขึ้นอยู่กับ สิ่งแวดล้อม เช่น เวลา สถานที่ ธรรมชาติ ขนาดของกลุ่มชน หัวข้อเรื่อง และลักษณะ การสื่อสารซึ่ง อาจเป็นการพูดหรือการเขียน ในทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม เรียกว่า การสลับเปลี่ยนภาษา (Codeswitching) ในการใช้ภาษาที่มีสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันระดับการเปลี่ยนแปลงภาษาขึ้นอยู่กับ อาชีพ การศึกษา และบุคลิกภาพ องค์ประกอบเหล่านี้จะเข้ามามีส่วนอย่างมาก ตั้งแต่การใช้ ภาษาอย่างเป็นทางการจนกระทั่งการใช้ภาษาแบบสนทนาสนมคุ้นเคย ไม่มีใครที่จะพูดหรือเขียน เหมือนกันโดยตลอด ทั้งคำศัพท์ สำเนียง ไวยากรณ์ สิ่งต่างๆ นี้จะขึ้นอยู่กับโอกาสและ กลุ่มคนที่ เปลี่ยนแปลงไป การใช้ภาษาดั้งเดิมผู้บอกภาษาของนักภาษาศาสตร์ภาษากับกลุ่มคนที่มีระดับ การศึกษาไม่เท่ากันก็จะใช้ภาษาต่างกัน

พจนี ศิริอักษรสาสน์. (2545. หน้า 27-31) กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงมี 2 ประการ คือ 1. ปัจจัยภายในหรือการเปลี่ยนแปลงภายใน และ 2. ปัจจัยภายนอกหรือ การเปลี่ยนแปลงภายนอก การเปลี่ยนแปลงภายในเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา การเปลี่ยนแปลงภายนอกเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการยืม การเปลี่ยนแปลงของภาษาไม่ว่า จะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในหรือการเปลี่ยนแปลงภายนอกอาจจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง อาจจะเป็นเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การลงน้ำหนัก (stress) หรือโครงสร้างของพยางค์

2. การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ คือการเปลี่ยนแปลงคำ ถ้อยคำ จำนวน การเปลี่ยนแปลงศัพท์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การสูญเสียศัพท์และการเพิ่มศัพท์

2.1 การสูญเสียศัพท์ คือการที่คำหรือถ้อยคำจำนวนนั้นสูญไปจากภาษาเนื่องมาจาก ความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นสูญหายไป คำซึ่งสื่อความคิดนั้นจึงสูญไปด้วย

2.2 การเพิ่มศัพท์ การเพิ่มศัพท์อาจเกิดจากการสร้างคำศัพท์ขึ้นใหม่หรือการยืม เนื่องจากมีสิ่งของใหม่ๆ ความคิดใหม่เกิดขึ้นจึงต้องสร้างคำศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ การสร้างคำศัพท์ใหม่ อาจใช้การยืมคำทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศ หรือเกิดจากการแปลคำศัพท์หรือนำคำที่อยู่แล้ว มาประสมกันขึ้นใหม่

3. การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำ ระเบียบของ ถ้อยคำ (บุรุษ พจน์ การก เพศ มาลา กาล วาจก) และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง

4. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

4.1 ความหมายแคบเข้า

4.2 ความหมายกว้างออก

4.3 ความหมายย้ายที่

อัญชลี สิงห์น้อย.(2549. หน้า 30) กล่าวว่า ภาษามีลักษณะเช่นเดียวกันกับวัฒนธรรมส่วนอื่นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเสียง คำศัพท์ หรือไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงภาษา (Language Change) เกิดขึ้นได้ในสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ ในแนวนอน หรือการเปลี่ยนแปลงของภาษาในช่วงหนึ่ง (synchronic variation) และการเปลี่ยนแปลงภาษาตามกาลเวลา (diachronic variation)

พอจะกล่าวได้ว่าในการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสองส่วนด้วยกัน คือ องค์ประกอบภายนอก อันได้แก่สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รวมตัวของภาษา เช่น ภูมิศาสตร์หรือสถานที่ตั้ง ที่อยู่หรือที่มีภาษานั้นๆ ใช้ อายุกาลเวลาช่วงเวลาการมีอยู่ของภาษา เพราะเวลาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อหลายสิ่งหลายอย่าง เช่นเดียวกับที่ส่งผลกับภาษาทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนอีกทางหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเอาภาษามาเปรียบกับกล้วยไม้ เมื่อเวลาผ่านไปกล้วยไม้ย่อมเติบโต กลายเป็นต้นไม้ ลักษณะของต้นกล้วยไม้ก็จะเปลี่ยนไป ตามอายุขัย โครงสร้างทางกายวิภาค เช่น สี ขนาด รูปร่างรูปทรง ก็จะเปลี่ยนไป และเห็นชัดเจน ขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ เปลี่ยนแปลง ทางโครงสร้างกายวิภาค คือ รูปร่างที่เป็นนามธรรม อันได้แก่ ตัวอักษร รูปแบบการเขียน คำศัพท์ ส่วนนามธรรมได้แก่ ภาษาพูด เป็นต้นนี่คือ การเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลภายนอก อีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงจากองค์ประกอบภายในของภาษาเอง องค์ประกอบนี้ได้รับผลโดยตรงจากองค์ประกอบภายนอก เช่น เสียงต่างๆ ของภาษา ความหมายของคำ คำำนวน หรือ ประโยค เป็นต้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับไทยยวน

ไทยยวนหรือคนเมืองเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาช้านาน เป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแบบฉบับของตัวเอง และเป็นกลุ่มคนที่รักสงบจนอาจจะมองได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่อ่อนแอ เพราะเคยต้องเป็นเมืองขึ้นของทั้งสามประเทศ คือ สยาม พม่า และลาว อาจจะเรียกว่าเป็นเมืองสามฝั่งฟ้าเลยก็ได้ แต่แท้จริงแล้วคนไทยยวนต้องการความสงบของบ้านเมืองประชาชนและ ไม่ต้องการเสียเลือดเนื้อ จึงโอนอ่อนผ่อนตาม แม้ว่าจะไม่มี เอกราชหรืออิสรภาพก็ตามที แต่ข้อดีตรงนี้ก็สามารทำให้ชนชาตินี้ได้อยู่ได้จนทุกวันนี้และยังรักษาเอกลักษณ์ต่างๆของตนไว้ได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับไทยยวน

ชนชาติไทยยวนเป็นชนชาติที่มีประวัติและความเป็นมาที่ยาวนานและหลากหลายดังมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

สุริยา สมุทคุปต์และพัฒนา กิติอาษา (2544. หน้า 48-58) คำว่า "ยวน" เป็นคำเดียวกับคำว่า "โยนก" ซึ่งเป็นคำดั้งเดิมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เชียงราย เป็นต้น คำนี้เป็นชื่อเรียกอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มดังกล่าว ซึ่งสันนิษฐานว่ามีมาก่อนหน้าคำว่า "คนเมือง" ซึ่งเป็นคำที่มาทีหลังที่มีความหมายเพื่อประกาศตัวเองว่า คนยวนที่อยู่ภายใต้การปกครองและอิทธิพลทางการเมืองวัฒนธรรมของพม่าในอดีตต้องการแบ่งแยกตัวเองให้แตกต่างจากพม่า ซึ่งคนยวนเรียกว่า "คนม่าน" ให้ชัดเจน และต้องการให้คนพม่ารวมทั้งคนสยามใน ภาคกลางที่มีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเหนือกว่าคนยวนได้รู้ว่า ชนชาติยวนหรือคนเมืองก็มีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นที่ยาวนานเช่นกัน คนยวนหรือคนเมืองไม่ใช่คนที่ล่าหลังหรือป่าเถื่อนทางวัฒนธรรมแต่อย่างใดแม้ว่าพวกเขาจะตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าและสยามมาเป็นเวลาช้านานก็ตาม

ประวัติศาสตร์ของไทยยวนนอกภาคเหนือของประเทศไทยมักจะเริ่มต้นด้วยสงครามแย่งชิงอำนาจกันระหว่างสยาม พม่า และลาวแล้วมักจะจบลงด้วยการถูกกวาดต้อนเป็นเชลยศึกไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนอื่นดังปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 1 ซึ่งระบุว่า "พ.ศ. 2101 นูเรงนองกษัตริย์พม่าทรงเห็นว่าเชียงใหม่อยู่ใกล้พม่าจึงฉวยโอกาสตีเมืองเชียงใหม่เพื่อจะได้ใช้เป็นหัวหาดยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาเมืองเหนือของไทยจึงตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าตั้งแต่วันสงกรานต์ พ.ศ.2101 เป็นต้นมา พม่าได้ปกครองเมืองนานประมาณ 200 ปี จนกระทั่ง พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้โปรดฯ ให้กรมหลวงเทพหริรักษ์และพระยายมราชพร้อมด้วยทัพลาวไปตีพม่าให้ออกไปจากเมืองเชียงแสนเมื่อพม่าพ่ายแพ้ไปแล้ว ท่านให้อพยพชาว(ยวน)เชียงแสน 23,000 คน แบ่งผู้คนเหล่านี้ออกเป็น 5 ส่วน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่เชียงใหม่ ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่ที่ลำปาง ส่วนหนึ่งอยู่ที่น่าน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่ที่เวียงจันทร์ อีกส่วนหนึ่งให้นำมาได้ โดยให้อยู่ที่สระบุรีบ้าง ให้ไปอยู่ราชบุรีบ้าง" จะเห็นได้ว่าเส้นทางอพยพของ ชาวไทยยวนจากเชียงแสนลงมาสู่ดินแดนภาคกลางและรอยต่อระหว่างภาคกลางและภาคอีสานเป็นผลผลิตของสงครามในสมัยก่อน

พจนี ศิริอักษรศาสตร์ (2545. หน้า 89-90) แต่เดิมเผ่าพันธุ์คนไทยที่อยู่ทางภาคเหนือนั้นมีชื่อว่า "ยวน" หรือ "ไทยยวน" และเรียกภาษาที่พูดว่า "ภาษาไทยยวน" แต่ในปัจจุบันคนไทยใน

ภาคเหนือเรียกตนเองว่า “คนเมือง” และเรียกภาษาของตนว่า “คำเมือง” หรือออกเสียงว่า “ก่าเมือง” พวกที่ยังเรียกตัวเองว่า “ยวน” คือพวกคนไทยยวนที่อพยพลงอยู่ในบริเวณภาคกลาง เช่น ที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

คนไทยยวนมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานร่วมสมัยกับคนไทยในภาคกลาง กล่าวคือ บรรพบุรุษของไทยยวนได้ตั้งบ้านเมืองเป็นอาณาจักรใหญ่อารักกรหนึ่งชื่อ “อาณาจักรล้านนาไทย” และมีพระเจ้ามังรายเป็นกษัตริย์องค์แรก พระองค์ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานี ในปี พ.ศ. 1839 ปี พ.ศ. 1839 จึงเป็นปีเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนาไทย อาณาจักรนี้มีอาณาเขตกว้างขวางครอบคลุมบริเวณที่เป็นภาคเหนือตอนบน ในปัจจุบันคือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่และน่าน อาณาจักรล้านนาไทยเจริญรุ่งเรืองมีวัฒนธรรม ภาษาและตัวอักษรของตนเองใช้ภายใต้การปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์มังราย เป็นเวลาถึง 263 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1839 ถึง พ.ศ. 2101 หลังจากนั้นก็ตกเป็นประเทศราชของพม่าจนปี พ.ศ. 2317 พระเจ้ากาวิละจึงขับไล่พม่าไปได้ แต่อาณาจักรล้านนาก็ตกมาเป็นประเทศราชของไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แทน จนถึงสมัยของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ทางรัฐบาลได้ประกาศให้เมืองต่างๆ มีฐานะเป็นจังหวัดขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับไทยยวน

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชาวไทยยวนไว้ดังนี้

จริน โพลทอง. (2540 หน้า 9-11) กล่าวว่า การอพยพของพวกไทยยวน หรือคนเมืองนี้มีไม่มีแต่เฉพาะในภาคเหนือเท่านั้น แม้แต่ในภาคกลางหรือภาคใต้พวกไทยยวนก็ได้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่และสืบเผ่าพันธุ์ผสมกับชาวพื้นเมืองเดิม มีลูกหลานสืบมาจนกระทั่งบัดนี้นอกจากพวกไทยยวนหรือคนเมืองจะอพยพไปทางใต้แล้วยังถูกพวกพม่ากวาดต้อนไปไว้ยังประเทศพม่า คนเมืองจะอพยพไปทางใต้แล้วยังถูกพวกพม่ากวาดต้อนไปไว้ประเทศพม่า คนเมืองเป็นผู้ที่มีนิสัยรักสงบและสันโดษขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายตามวิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรม ประวัติศาสตร์ทางการเมืองของชาวไทยเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเมืองต่าง กับชนชาติไทยในดินแดนตอนกลางของกลุ่มแม่น้ำโขง ไทยยวน ถือว่าเป็นคนละพวกกับไทยอีสาน ชาวไทยยวนนิยมสักตามบริเวณท้อง จึงถูกเรียกว่าลาวพุงดำ ส่วนชาวไทยอีสานไม่นิยมสักในบริเวณดังกล่าว จึงเรียกว่า ลาวพุงขาว ไทยยวนมีวัดเป็นศูนย์กลาง พิธีกรรมต่างๆ ของวัดเป็นสัญลักษณ์ซึ่งแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2101

พระเจ้าหงสาวดี (พระเจ้าบุเรงนอง) ได้ยกทัพมาตีหัวเมืองทางเหนือ ได้อาณาจักรล้านนาทั้งหมด แล้วต่อมาสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จึงตีคืนล้านนามาได้จึงโปรดให้พระยารามเดโชมาครองเมืองเชียงใหม่ครองได้ไม่นานก็เสียแก่ล้านช้างและพม่า โดยพระเจ้าสุริยธรรมราชาได้ยกทัพมาตีอาณาจักรล้านนาอีกครั้ง จนถึง พ.ศ. 2244 พระเจ้าอังวะ โปรดให้แสนศิริธนะมาครองเมืองเชียงใหม่ในฐานะเสมือนประเทศราช ขึ้นตรงต่อพม่า จน พ.ศ. 2347 สมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงเห็นว่าหากปล่อยให้พม่าเข้ามาตั้งมั่นที่เชียงใหม่จะเป็นอันตรายต่อชาติบ้านเมืองจึงโปรดให้พระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ ยกทัพมาสมทบทัพเชียงใหม่ ตีเมืองเชียงใหม่แตก แล้วจึงได้อพยพครอบครัวชาวเชียงใหม่ 23,000 ครอบครัว แบ่งเป็น 5 ส่วน เอาไว้ที่เชียงใหม่ 1 ส่วน อยู่ที่นครลำปาง 1 ส่วน เมืองน่าน 1 ส่วน เมืองเวียงจันทน์ 1 ส่วน และอีกส่วนหนึ่งส่งไปถวายที่กรุงเทพฯ โปรดเกล้าให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี และที่อำเภอคูบัว จังหวัดราชบุรี พวกนี้เรียกตัวเองว่าคนไทยยวน อันหมายถึง ชาวเมืองโยนกเดิม

พอจะกล่าวสรุปได้ว่า ชาวไทยยวนนั้น เดิมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองโยนกหรือ เชียงแสน ทางตอนเหนือสุดของประเทศไทยด้วยอาณาเขตที่ถูกล้อมรอบด้วยสามประเทศคือ ลาว พม่า และ สยาม กลุ่มชาวไทยยวนจึงต้องตกเป็นเมืองขึ้นของทั้งสามประเทศนี้ตลอดเวลาเปลี่ยนแปลงกันไป ตามความเข้มแข็งของเมืองใดที่ล้อมรอบอยู่ อันเนื่องมาจากนิสัยที่รักสงบของชาวไทยยวนเอง ภายหลังสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ชาวไทยยวนได้ถูกกวาดต้อนและแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ให้กระจายไปอยู่ตามที่ต่างๆคือ เชียงใหม่ ลำปาง น่าน เวียงจันทน์ และสระบุรีที่อำเภอเส้าให้ และ อำเภอคูบุรี จังหวัดราชบุรี ชาวไทยเหนือกลุ่มนี้จะเรียกตัวเองว่า ชาวไทยยวน อันหมายถึง ชาวโยนกเดิมเองเพื่อ ประกาศให้รู้และระลึกถึงที่อยู่อาศัยเดิมของพวกเขา ชาวไทยยวนถึงแม้จะถูกกวาดต้อนไปที่ไหนก็ตามก็จะเรียกตัวเองว่า ไทยยวน หรือคนยวน ทั้งยังรักษาเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นภาษา การแต่งกาย และประเพณี ของตนเองไว้เป็นอย่างดี

5. เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรและบ้านวังหว่า ต.วังหว่า อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดพิจิตรและอำเภอตะพานหินและแผนที่ทางภาษา

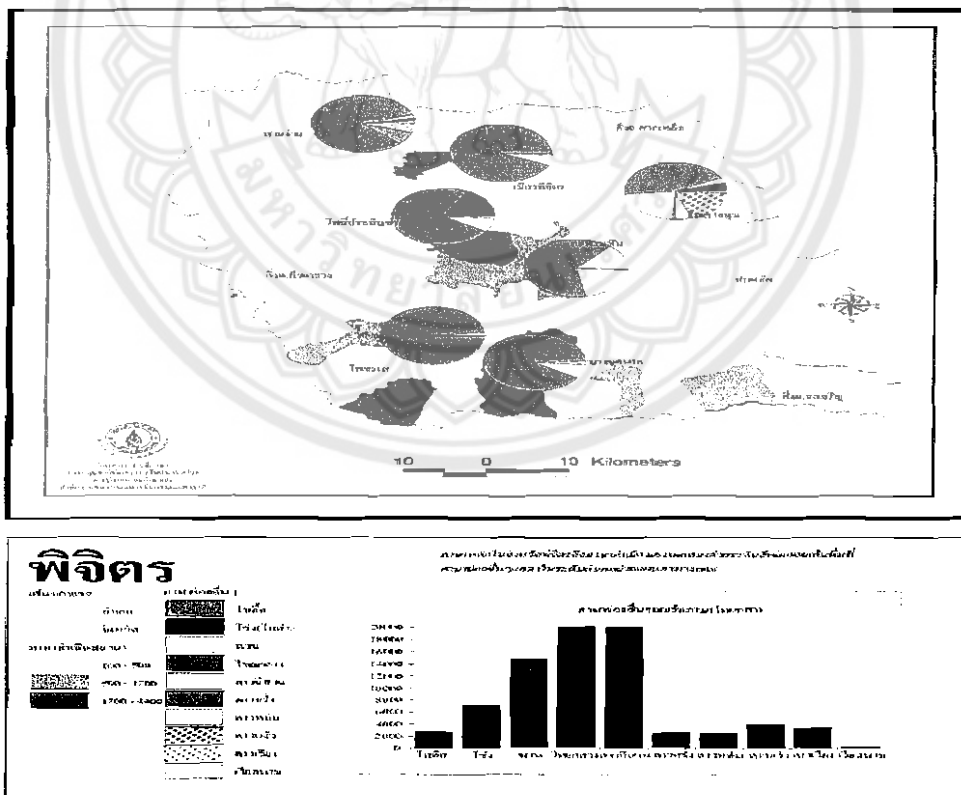
จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่างหรือภาคกลางตอนบน เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ไม่ใหญ่มากนัก จากภูมิศาสตร์ที่ตั้งนั้น ทำให้เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็น ชาวไทยกลาง ไทยเหนือ ไทยอีสาน ไทยพวน ไทยยวน และจีน เป็นต้น

หวน พันธุพันธ์. (2520. หน้า 22-23) ปัจจุบันพิจิตรเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยและถือว่าเป็นจังหวัดทางภาคเหนือตอนใต้ของประเทศไทย คืออยู่เหนือจังหวัดนครสวรรค์ และอยู่ใต้

จังหวัดพิษณุโลก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครถึงตัวจังหวัดพิษณุโลก โดยทางรถไฟ 347 กิโลเมตร ขนาดและรูปร่างจังหวัดพิจิตรคล้ายรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้ง 100-101 และเส้นแวง 16-17 มีเนื้อที่ประมาณ 4529.668 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตของจังหวัดพิจิตรนั้นทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบางกระพุ่มและอำเภอบางระกำ จังหวัดพิจิตร ทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอชุมแสงและอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพิจิตร เป็นที่ราบลุ่มถึงฤดูน้ำจะไหลหลากท่วมพื้นที่เกือบทั้งจังหวัด จังหวัดพิจิตรมีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านท้องที่จังหวัดพิจิตร 2 สาย คือ แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม

การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดพิจิตรนั้นได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 อำเภอกับอีก 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพทะเล อำเภอสามง่ามและโพธิ์ประทับช้าง ส่วนกิ่งอำเภอคือกิ่งอำเภอรังทรายพูน

ภาพ 1 แผนที่ภาษาของจังหวัดพิจิตร(อ้างอิงจาก: แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทยสุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ.2547 หน้า 145)

จากแผนที่ทางภาษานั้นเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจังหวัดพิจิตร เองนั้นประกอบไปด้วยหลายเชื้อชาติดังที่แสดงออกมาในแผนที่และกระนั้นในอำเภอตะพานหินก็เป็นแหล่งหนึ่งที่มีประชากรหลายเชื้อชาติกระจายกันอยู่อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็น ชาวไทยยวน และชาวไทยพวน แต่ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ก็ยังเป็นชาวไทยกลาง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ชาวไทยกลุ่มต่างๆก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตัวเอง และมีการติดต่อไปซึ่งกันและกัน ทั้งยังได้สร้างความสมัครสมานและความสงบสุขของกลุ่มคนได้เป็นอย่างดี

“ตะพานหิน” เป็นทั้งชื่อตำบล และชื่ออำเภอของจังหวัดพิจิตร มีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ปากตะวันออกของแม่น้ำน่าน อยู่ห่างตัวจังหวัดพิจิตรไปทางใต้ประมาณ 28 กิโลเมตรและมีทางรถไฟสายเหนือผ่านตัวอำเภอตะพานหินด้วย (สถานีรถไฟตะพานหินห่างจากกรุงเทพมหานคร 318 กิโลเมตร)

ที่มาของชื่อ “ตะพานหิน” นั้น ก็เนื่องมาจากมีหินดานอยู่กลางแม่น้ำน่าน เนื้อตลาดตะพานหินขึ้นไปประมาณ 1 กิโลเมตร ลักษณะของหินดานนี้จะสังเกตเห็นได้ในฤดูแล้งตอนน้ำลด เป็นหินดานที่ยื่นออกมาจากฝั่งตะวันตก และยาวขวางแม่น้ำน่านเกือบจดฝั่งตะวันออก เหลือช่องน้ำลึกไว้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่เรือจะแล่นผ่านได้ หมู่บ้านที่มีหินดานนี้เรียกว่ามาแต่เดิมว่า “บ้านหัวดาน” หรือ “บ้านตะพานหิน” เพราะมีหินดานลักษณะคล้ายสะพานที่เป็นหินนั่นเอง (แหล่งเดิม หน้า 102)

“วังหว่า” เป็นชื่อตำบลหมู่บ้าน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของที่ว่าการอำเภอตะพานหิน และอยู่ริมคลองที่แยกออกมาจากแม่น้ำน่านเก่า จนมีความเชื่อกันว่า เป็นแม่น้ำน่านเก่าก็มี คุณมานิตย์ คุ่มทรัพย์เรียบเรียงไว้ว่า ดันหว่าใหญ่อยู่ริมคลองที่เป็นวังน้ำลึก จึงเรียกกันว่า บ้านวังหว่า เดิมขึ้นอยู่กับตำบลคลองคูณ อำเภอบางมูลนาก ต่อมาเป็นตำบลขึ้นกับ อำเภอตะพานหิน หมู่บ้านในตำบลนี้มี วังหว่า ยางคลี ท่าบ่อ และล่องตะแบก ที่หมู่บ้านยางคลีมีวัดร้างมาก่อนต่อมาเป็นวัดยางคลีถึงปัจจุบัน(แหล่งเดิม หน้า 116-117)

1. ประวัติหมู่บ้านวังหว่า

บ้านวังหว่า หมู่ที่ 1 ตำบลวังหว่า อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ความเป็นมาของชื่อ

หมู่บ้านวังหว่า เป็นหมู่บ้านเก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งมีดันหว่าใหญ่ขึ้นอยู่ริมคลองเป็น

วังน้ำวนอยู่หน้ากลุ่มที่อพยพมาอยู่เป็นครั้งแรก สภาพเดิมทั่วไปก่อนตั้งหมู่บ้านมีต้นไม้ใหญ่อยู่มากมาย เช่นต้นหว้า ต้นยาง ป่าไผ่ และไม้หนานาชนิดเรียงรายอยู่สองฝั่งคลองธรรมชาติ กว้างประมาณ 38 เมตร เป็นป่าที่บึงมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มากมาย เช่น เสือ เก้ง กวาง ลิง ค่าง เป็นต้น เป็นที่ราบลุ่มต้นเป็นสวนปลายเป็นที่ทำนา เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ.2440 โดยมีผู้ร่วมก่อตั้งดังนี้คือ โดยการนำของพวกนายปิ่น ทานะมัย (ขุนจำแนก) ได้ชักชวนพี่น้องจำนวน 7 ครอบครัว อพยพมาจากตำบลหนองโน อำเภอปากเพรียว จังหวัดสระบุรี ได้มีชาวสระบุรีอพยพตามมาอีกหลายสิบครอบครัวได้ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นชื่อว่า "บ้านวังหว้า" ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลคลองคูณ เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอบางมูลนาก ต่อมาแยกออกขึ้นกับอำเภอตะพานหิน ย้ายมาจาก ตำบลหนองโน และตำบลใกล้เคียงของอำเภอปากเพรียว จังหวัดสระบุรี สาเหตุที่ย้ายมาตั้งหมู่บ้าน การประกอบอาชีพสมัยนั้นฝืดเคือง และที่ดินคับแคบขึ้นจึงได้ชักชวนกันมาจับจองที่ดินที่ทำกินใหม่ที่กว้างขวางกว่า โดยไม่ต้องซื้อขายในสมัยนั้น

เหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือที่ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านตั้งแต่อดีต (เช่น น้ำท่วม, ไฟไหม้, ฝนแล้ง, ศัตรูพืชระบาด, การปล้น, โรคระบาด, คน, สัตว์)

ในปี พ.ศ. 2485 น้ำท่วมครั้งใหญ่ไร่นาเสียหายเป็นจำนวนมาก และมีโรคไข้ทรพิษหรือฝีดาษระบาดอย่างรุนแรง ชาวยากหมากแพ่งอยู่ในสมัยสงครามโรคครั้งที่ 2

ในปี พ.ศ. 2508 เกิดน้ำท่วมใหญ่ทำให้ไร่นาขาดน้ำ - นาข้าวเสียหายหมด นายสอาด อุ่นเจ้าบ้าน ได้นำชาวบ้านไปซื้อพันธุ์ข้าว กข.3 จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และข้าวพันธุ์ กข.1 จากสถานีทดลองข้าวชัยนาท มาตักกล้าปักดำตามน้ำลด ทำให้ราษฎรบางส่วนประท้วงความเดือดร้อนไปได้บ้าง การทำนาปรังเริ่มต้นขึ้นโดยเจาะบ่อบาดาลใช้น้ำใต้ดินทำนาจนกระทั่งมีชลประทานผ่าน

ในปี พ.ศ. 2526 ถูกภัยธรรมชาติกระหน่ำอย่างรุนแรงอีก ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล แล้งที่สุดไร่นาเสียหาย เจาะบ่อบาดาลระดับน้ำใต้ดินก็ลดสูบไม่ค่อยออก ราษฎรต้องกู้หนี้ยืมสินมาลงทุนทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมาก

ในปี พ.ศ. 2537 เกิดน้ำท่วมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ความเดือดร้อนน้อยกว่าครั้งก่อนๆ เพราะมีระดับชลประทานผ่านแล้ว ปลุกข้าวทำนาปรังในฤดูแล้ง ยังพอแก้ตัวได้ ชื่อผู้นำชุมชน ตั้งแต่เริ่มสร้างหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน

1. นายปิ่น ทานะมัย (ขุนจำแนก)	ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลคลองคูณ
2. นายภพ วรรณะบำเพ็ญ	ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลคลองคูณ
3. นายยงยุทธ ยุทธวิชัย (ขุนหมื่น)	ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลคลองคูณ

4. นายทิม ผกาศรี (มหาทิม)	ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลคลองคูณ
5. นายนิต ลิ้มตระกูล (โต๊ะเซง แซ่ลิ้ม)	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
6. นายบุญมา กองดิน	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2514-2519
7. นายสอาด ชุ่มเจ้าบ้าน	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2519

จนได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลวังหว้าในวันที่ 1 กรกฎาคม 2525 จนครบเกษียณ 60 ปี ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านครั้งใหม่ วันที่ 18 มีนาคม 2544 ได้รับเลือกเป็นกำนันโดยไม่มีผู้สมัครแข่ง

2. ชื่อบุคคลสำคัญของเรา หมอทยาแผนโบราณ หมอตำแย หมอน้ำมัน หมอน้ำมันต์ หมอเป่า หมอพัน หมอนวดกระดูก หมอแคน หมอล้ำ หมอคู ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ (เช่น การเลี้ยงหมู, เลี้ยงไก่, เลี้ยงปลา, ทอผ้า, จักสาน, ทอเสื่อ, ถักแห, ช่างเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ)

1. นายสวัสดิ์ สีนวล	มีความรู้ทางหมอน้ำมัน หมอเป่า จักสาน ไก่ชน
2. นายนิยม ชัยวงศ์	มีความรู้ทางหมอน้ำมัน หมอเป่า
3. นายถนัด ดีพูล	มีความรู้ทางด้านเลี้ยงหมู และโรงสี
4. นายสำรวย ใบพยอม	มีความรู้ทางด้านจักสาน ถักแห
5. นายสุวรรณ คงสมร	มีความรู้ทางด้านช่างเชื่อม ช่างไม้ ช่างก่อสร้าง
6. นายฉัตร มีสุข	มีความรู้ทางด้านช่างไม้ ช่างเฟอร์นิเจอร์
7. นายเล็ก คำแก้ว	มีความรู้ทางด้านช่างก่อสร้าง และช่างเฟอร์นิเจอร์
8. นายบุญช่วย ทองชัย	มีความรู้ทางด้านช่างก่อสร้าง และช่างเฟอร์นิเจอร์
9. นายสุดใจ ทองชัย	มีความรู้ทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา
10. นายชันทอง อ่อนแก้ว	มีความรู้ทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา
11. นายพะเยาว์ อุดหนุน	มีความรู้ทางด้านดนตรี

3. ประเพณีที่ทำสืบกันมา สงกรานต์ กวนข้าวทิพย์วันวิสาขบูชา เข้าพรรษา เทศมหาชาติ สารทไทย(สิ้นเดือนสิบ) ตักบาตรเทโวโรหาสูต

4. ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทิศเหนือติดกับบ้านวังหว้า หมู่ 2, 6 ตำบลวังหว้า อำเภอตะพานหิน

ทิศใต้ติดกับบ้านวังไคร้ หมู่ 1, 6 ตำบลคลองคูณ อำเภอตะพานหิน

ทิศตะวันออกติดกับบ้านไคกระพังปลา หมู่ที่ 5 ตำบลไผ่หลวง อำเภอตะพานหิน

ทิศตะวันตกติดกับบ้านบึงประดู่ หมู่ 4 ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน สำนักหอสมุด
ระยะทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอตะพานหิน 7 กิโลเมตร ถึงจังหวัดพิจิตร 36 กิโลเมตร

5. อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ทำสวนผลไม้ และกระชาย

กลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน (เช่น กลุ่มอาชีพ, กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มแม่บ้าน)

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2520 มีสมาชิก 289 ราย
2. กลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ ก่อตั้งเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2534 มีสมาชิก 1,732 ราย
3. กลุ่มพัฒนาสตรี มีสมาชิก 26 ราย
4. กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ มีสมาชิก 79 ราย
5. กลุ่มงานชุมชน มีสมาชิก 75 ราย
6. กลุ่มกองทุนเงิน ค.ช.คว. มีสมาชิก 30 ราย
7. กลุ่มกองทุนเงินล้าน มีสมาชิก 89 ราย

6. การคมนาคม (ปัญหา/อุปสรรค)

ยังมีปัญหาเป็นบางแห่งของหมู่บ้าน ยังมีลูกรังเป็นบางแห่งซึ่งไม่ได้ลงคอนกรีตหรือ

ลาดยาง

7. จำนวนประชากร

มีจำนวนครัวเรือน 132 หลังคา แยกเป็นชาย 371 คน เป็นหญิง 395 คน

ปัจจุบันกำนันชื่อ นายสอาด อุ่นเจ้าบ้าน ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสอาด อุ่นเจ้าบ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ

1. นายบุญมา พิกุล
2. นายอนุฤทธิ์ คำแก้ว

กรรมการหมู่บ้านชื่อ

1. นายสอาด อุ่นเจ้าบ้าน ประธาน
2. นายทรงพล เมืองบัว รองประธาน
3. นายสุรัตน์ อุ่นเจ้าบ้าน เลขานุการ
4. นายบุญมา พิกุล กรรมการ
5. นายชันทอง อ่อนแก้ว กรรมการ
6. นายจักรกริช ชัยวงศ์ กรรมการ

7. นายสมบุญ	รามะกุล	กรรมการ
8. นางประนอม	กระจ่างศรี	กรรมการ
9. นางบุญช่วย	ดีพูล	กรรมการ
10. นางบุญชม	ปสุวะ	กรรมการ
11. นายประสิทธิ์	ศิลา	กรรมการ
12. นายประสาท	มอญขาม	กรรมการ

สมาชิก อบต.

1. นายพรชัย	เหลื่องประเสริฐ	อาชีพค้าขาย
2. นายสัมฤทธิ์	อินทศร	อาชีพทำนา
8. สถานศึกษา	โรงเรียนวัดวังหว่า	
9. วัด	วัดวังหว่า	
10. สถานพยาบาล		

หมู่บ้านวังหว่าอยู่ในเขตอนามัยวังหว่า ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานีอนามัย 3 กิโลเมตร ถึงโรงพยาบาลประจำอำเภอ 9 กิโลเมตร ถึงโรงพยาบาลประจำจังหวัด 36 กิโลเมตร (อ้างอิง: นายสอาด คุณเจ้าบ้าน ผู้ให้ข้อมูล)

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงบ้านวังหว่าหมู่ที่ 2 ซึ่งเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งของบ้านวังหว่า

1. ประวัติบ้านวังหว่า

บ้านวังหว่า หมู่ที่ 2 ตำบลวังหว่า อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ความเป็นมาของชื่อ

เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2443 มีนายปัน ทานะมัย เป็นชาวบ้านหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรีได้อพยพครอบครัวและญาติพี่น้องมาจับจองที่ดินที่ทำกิน มีลำคลองไหลผ่าน จึงได้ตั้งบ้านกันอยู่สองฝั่งลำคลอง ต่อมาเมื่อชาวบ้านอพยพมามากขึ้น จึงได้ชื่อว่าบ้านวังหว่า โรงเรียนวังหว่า เพราะว่ามีต้นหว้าใหญ่อยู่ 1 ต้น และอยู่ในเขตหมู่ 2 และเขตติดต่อกับหมู่ 1 ต้นหว้า

ต้นเดิมถูกพายุพัดโค่นไปนานแล้ว ปัจจุบันที่มีต้นลูกเกิดแทนอยู่ คำว่าบ้านวังหว่าได้ใช้ร่วมกับหมู่ 1 และหมู่ 6 หมู่ 2 มีชื่อบ้านสองชื่อ 1.บ้านวังหว่า 2.บ้านยางคลี

ผู้นำชุมชนตั้งแต่ตั้งหมู่บ้าน

1. นายปี	อินอิน	ต.ห้วยเกต
2. นายเลี่ยม	คำแก้ว	ต.ห้วยเกต
3. นายแช	สุขแก้ว	ต.ห้วยเกต

เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง ริมคลองมีต้นหว่าใหญ่ และเป็นวังน้ำลึกคลองตรงนี้จะโค้งมากเวลาฤดูน้ำมาก น้ำจะไหลโค้งตามลำคลองเป็นวังน้ำวนไหลไปทางวัดวังหว่า วังตรงนี้เป็นที่อยู่ของจระเข้ตัวหนึ่งชื่อว่า ไล่ด้วนเพราะเขาตัดหางมันปล่อย (ปัจจุบันไม่มีแล้ว)

ย้ายมาจากตำบลห้วยเกต สาเหตุที่ย้ายมาตั้งหมู่บ้าน ก่อน พ.ศ. 2500 หมู่ที่ 2 ของตำบลวังหว่า ขึ้นอยู่กับตำบลห้วยเกต หมู่ที่ 7 ต่อมาทางราชการได้ตั้งตำบลขึ้นใหม่ หมู่ 7 ของตำบลห้วยเกตก็มาตำบลวังหว่า เป็นหมู่ที่ 2 ผู้นำคนแรกของหมู่ 2 ตำบลวังหว่า คือ

1. นายสมบุญ ชัยมา
2. นายบุญส่ง สุริวงค์
3. นายดิน คำแก้ว

เหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือที่ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านตั้งแต่อดีต (เช่น น้ำท่วม, ไฟไหม้, ฝนแล้ง, ศัตรูพืชระบาด, การปล้น, โรคระบาด คน, สัตว์)

1. พ.ศ. 2500 แล้ง
2. พ.ศ. 2511 ศัตรูพืช
3. พ.ศ. 2538 น้ำท่วม

ชื่อผู้นำชุมชน ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

1. นายปี อินอิน ต.ห้วยเกต
2. นายเลี่ยม คำแก้ว ต.ห้วยเกต
3. นายแชสุขแก้ว ต.ห้วยเกต
4. นายสมบุญ ชัยวงค์ ต.วังหว่า
5. นายบุญส่ง สุริวงค์ ต.วังหว่า
6. นายดิน คำแก้ว ต.วังหว่า

2. ชื่อบุคคลสำคัญของเรา หมอยาแผนโบราณ หมอตำแย หมอน้ำมัน หมอน้ำมันต์ หมอเป่า หมอพัน หมอนวดกระดูก หมอแคน หมอลำ หมอตุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ (เช่น การเลี้ยงหมู, เลี้ยงไก่, เลี้ยงปลา, ทอผ้า, จักสาน, ทอเสื่อ, ถักแห, ช่างเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ)

หมอรุ่นอดีต

1. นายเลี่ยม คำแก้ว แผนโบราณ
2. นายด้วง มูลฟู แผนโบราณ
3. นายไสว อ้นอิม แผนโบราณ

หมอฟันหมอเป่า

1. นายสงวน	แซมขวด	ปัจจุบัน จักสาน
2. นายที	คำแก้ว	ปัจจุบัน เลี้ยงไก่ ปลา มีเป็นบางส่วน
นายไพรี	ดาวลัย	ดนตรี, แคน
นายโหน	ทานะมัย	สุ่ม, จักสาน
นายสมศักดิ์	หอมวงศ์	จักสาน, แห

3. ประเพณีที่สืบทอดกันมา ชาวบ้านวังห้ว หมู่ 2 เป็นชาวพุทธ มีการเข้าวัดทำบุญทุกวัน พระเพราะนับถือศาสนาพุทธและการเข้าวัดจำศีลฟังพระธรรมเทศนา ทุกวันพระ 15 ค่ำเดือน 3 เพราะเป็นวันมาฆบูชา มีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน วันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร อาบน้ำคนแก่ และสงฆ์พระ ในวันสงกรานต์ ในวัน 14 ค่ำเดือน 8 มีการกวนข้าวทิพย์ วันวิสาขบูชา 15 ค่ำ ทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ขึ้นเดือน 10 ก็ทำสารไทย

4. ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทิศเหนือติดกับบ้านยางคลีหมู่ 3 ตำบลวังห้ว อำเภอตะพานหิน

ทิศใต้ติดกับบ้านยางคลี หมู่ที่ 1 ตำบลวังห้ว อำเภอตะพานหิน

ทิศตะวันออกติดกับบ้านคลองทองกลาง หมู่ 6-9 ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน

ทิศตะวันตกติดกับบ้านยางคลี หมู่ที่ 3 ตำบลวังห้ว อำเภอตะพานหิน

ระยะทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอ 6 กิโลเมตร ถึงจังหวัด 30 กิโลเมตร

5. อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน อาชีพเสริม รับจ้างยามว่าง ค้าขาย
กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (เช่น กลุ่มอาชีพ ,กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มแม่บ้าน)

1.กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม ธ.ก.ส.

2.กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ

3. กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
4. กลุ่มกองทุนเงินล้าน (ระดมหุ้น)
5. กลุ่มแม่บ้าน

6. การคมนาคม(ปัญหา/อุปสรรค)

1. ถนนยังไม่ดี เท่าที่ควร เพราะในด้านงบประมาณ ไม่มีเงิน
2. ถนนเข้าหมู่บ้าน จากวังห้ว ถึงบ้านได้ ยังเป็นถนนลูกรัง จำนวน 3 กิโลเมตร

7. จำนวนประชากร

มีจำนวนครัวเรือน 142 หลังคา แยกเป็นชาย 294 คน เป็นหญิง 315 คน
 ปัจจุบันกำนันชื่อ นายสอาด อุ่นเจ้าบ้าน ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายดิน คำแก้ว
 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ 1. นายวิชัย ทองชัย 2. นางจำนง อ้นอ้อม
 กรรมการหมู่บ้านชื่อ

1. นายบุญมี เขียวทองตัน
2. นายสังวาล มุลฟู
3. นางวิลาวัลย์ บุญดิษฐ์
4. นายสิน บุญเกิดวงษ์
5. นางด้อย พิมพิสาร
6. นางสีนวล นกน้อย
7. นายมนู สุขเกษม

สมาชิก อบต.

1. นายกฤษณะ โพธิ์ทอง อาชีพ ทำสวน
2. นางสดใส บ่อมสาหร่าย อาชีพ ทำนา

8. สถานศึกษา โรงเรียนวัดวังห้ว

9. วัด วังห้ว หมู่ 1 ต.วังห้ว อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร

10. สถานพยาบาล

หมู่บ้านวังห้ว หมู่ 2 อยู่ในเขตของสถานีอนามัย วังห้ว หมู่ 2 ระยะทางจากหมู่บ้าน ถึงสถานีอนามัย 4 กิโลเมตร ถึงโรงพยาบาลประจำอำเภอ 8 กิโลเมตร ถึง โรงพยาบาลประจำจังหวัด 35 กิโลเมตร (อ้างอิง: นายติน คำแก้ว ผู้ให้ข้อมูล)

ต่อไปจะขอกล่าวถึงประวัติและความเป็นมาของบ้านยางคลี ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในสองของบ้านวังห้ว อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นบ้านที่พี่น้องกันเลยทีเดียว

1. ประวัติบ้านยางคลี

บ้านยางคลี หมู่ที่ 3 ตำบลวังห้ว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ความเป็นมาของชื่อ

บ้านยางคลีเป็นหมู่บ้านที่ราบลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่ก่อตั้งแต่โบราณจากความเก่าแก่อยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลายและสมัยสมเด็จพระเจ้าเสือ จากการเล่าของผู้สูงอายุว่ามีกองทัพมาหยุดพักเล่นแข่งขันตีคลี และมีการสร้างที่พักจากหลักฐานมีการขุดพบพระพุทธรูปและวัตถุโบราณบริเวณซากเจดีย์เก่าทั้งสองฝั่งลำคลองและองค์พระประธานในพระอุโบสถของวัดพอเป็นหลักฐาน เพราะมีพุทธลักษณะคล้ายกับหลวงพ่อดโตที่วัดโพธิ์ประทับช้าง

ประกอบกับมีลำน้ำไหลผ่านหมู่บ้านทำให้มีต้นยางขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณวัดมีมาก ซึ่งยังคงเหลืออยู่ให้เห็น และจากการรวมกลุ่มและความสามัคคีของชาวบ้านจึงเกิดการเรียกขานว่า "บ้านยางคลี" มาจนถึงปัจจุบัน เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ย้ายมาจากจังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุที่ย้ายจากตั้งหมู่บ้าน เพราะที่เดิมไม่มีที่อยู่อาศัย และไม่มีที่ทำกิน จึงชักชวนกันย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ "บ้านยางคลี" ประกอบกับหมู่บ้านยางคลี มีความอุดมสมบูรณ์ มีลำคลองธรรมชาติไหลผ่านและพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าอยู่ จึงมีการจับจองที่ดินทำกินจนมาถึงปัจจุบัน

เหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือที่ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านตั้งแต่อดีต (เช่น น้ำท่วม, ไฟไหม้, ฝนแล้ง, ศัตรูพืชระบาด, การปล้น, โรคระบาด คน, สัตว์)

ในสมัยก่อน มีโรคฝีดาษคน และมีการปล้น และมีศัตรูร้ายชุกชุม และตอนนี้ไม่มีแล้ว
ชื่อผู้นำชุมชน ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

1. ผู้ใหญ่มวด
2. ผู้ใหญ่เหลี่ยม
3. ผู้ใหญ่ประเสริฐ พลตัน
4. ผู้ใหญ่วงศ์ กรีสฐา

5. ผู้ใหญ่เฉลิม ดีชู
6. ผู้ใหญ่สมพงษ์ ชำนาญจิตร

2. ชื่อบุคคลสำคัญของเรา หมอชาแผนโบราณ หมอตำแย หมอน้ำมัน หมอน้ำมันต์ หมอเป่า หมอพน หมอนวดกระดูก หมอแคน หมอลำ หมอดู ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ (เช่น การเลี้ยงหมู, เลี้ยงไก่, เลี้ยงปลา, ทอผ้า, จักสาน, ทอเสื่อ, ถักแห, ช่างเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ)

หมอชาแผนโบราณ	ชื่อ นายเล่ อินจันทิก , นายสังเวียน สมนาศรี
หมอตำแย	ชื่อ นางผิน บัวพิง , นางปิ่น ดิษทอง
หมอน้ำมันต์	ชื่อ นายกวย สิงหนาท
หมอเป่า , หมอพน	ชื่อ นายหวิ คำแก้ว , นายเสริฐ ลิพันธ์
ปราชญ์ชาวบ้าน	ชื่อ มหาทองคำ คันธะคง
ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงหมู	ชื่อ นางบุญส่ง กาญจนะ
การเลี้ยงไก่	ชื่อ นางประทวน คำธัญ
การเลี้ยงปลา	ชื่อ นายมาก สมนาศรี
การถักแห	ชื่อ นายวันดี กิดาพันธ์ , นายปุ่น ชูแก้ว
ช่างเฟอร์นิเจอร์	ชื่อ นายบุญส่ง อภัยทอง , นายสำลี สิงห์สกุล

3. ประเพณีที่ทำสืบทอดกันมา

คือประเพณีกวนข้าวทิพย์ ถือว่าเป็นอาหารศักดิ์สิทธิ์ จัดทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ซึ่งประชาชนจะนำสิ่งของต่างๆ เช่น แป้งข้าวเจ้า , แป้งข้าวเหนียว , น้ำตาล, มะพร้าว, นม มาร่วมกันและช่วยกันกวนจนเสร็จแล้วนำไปทำบุญและแจกจ่ายให้ประชาชน

ประเพณีลอยกระทงซึ่งจัดขึ้นในวันเพ็ญ เดือนสิบสองของทุกปี

ประเพณีสงกรานต์รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ซึ่งชาวบ้านปฏิบัติเป็นประจำทุกปี

4. ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทิศเหนือติดกับบ้านยางคลี	หมู่ 3 ตำบลวังหว้า อำเภอตะพานหิน
ทิศใต้ติดกับบ้านวังหว้า	หมู่ที่ 6 ตำบลวังหว้า อำเภอตะพานหิน
ทิศตะวันออกติดกับบ้านมังลับ	หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน

ทิศตะวันตกติดกับบ้านสามบึง หมู่ที่ 3 ตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน
ระยะทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอ 5 กิโลเมตร ถึงจังหวัด 32 กิโลเมตร

5. อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริม คือ รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่

กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (เช่น กลุ่มอาชีพ , กลุ่มออมทรัพย์ , กลุ่มแม่บ้าน)

1. กลุ่มออมทรัพย์
2. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์
3. กลุ่มแม่บ้าน
4. กลุ่มผู้ใช้น้ำ
5. กลุ่มเกษตรครบวงจรเพื่อการผลิตและขยายเมล็ดพันธุ์

6. การคมนาคม (ปัญหา/อุปสรรค)

ถนนทางเข้าโรงเรียนวัดยางคลี ถนนสายบึงอีเสื่อ เป็นถนนดินลูกรัง ถึงฤดูฝนมีน้ำขังเป็นจำนวนมากถนนสาย ซี 76 ถึง บ้านนางสนิท. ถนนจากซี 76 ถึงบ้านนายเฉลิม , ถนนแยกกริมคลองฝั่งตะวันออกไปข้ามคลองซี 72 ถึงหมู่ 6 ตำบลห้วยเกตุ เป็นถนนดินการสัญจรและลำเลียงพืชผลการเกษตรลำบากและเด็กนักเรียนมาโรงเรียนไม่สะดวก

7. จำนวนประชากร

จำนวนครัวเรือน 190 หลังคา แยกเป็นชาย 436 คน เป็นหญิง 423 คน

ปัจจุบันกำนันชื่อ นายสอาด ชุ่นเจ้าบ้าน ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสมพงษ์ ชำนาญจิตร

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ 1.นางประทวน คำธัญ

2.นายบุญสาย ศรีบุผา

กรรมการหมู่บ้านชื่อ 1.นายประจบ กิดาพันธ์

2. นายจำรอง บุญเมฆ

3.นายธวัช กล้วยน้ำ

4. นายนิพนธ์ ชำนาญจิตร
5. นายหงษ์ จันท์ประเสริฐ
6. นางแจ้ว ชำนาญจิตร
7. นางดอกดิน ศรีบุบผา

สมาชิก อบต.

1. นายทวี อ่อนสี อายุ 49 ปี อาชีพทำนา
2. นายสมศรี จันประเสริฐ อายุ 38 ปี อาชีพค้าขาย

8. สถานศึกษา โรงเรียนวัดยางคลี หมู่ 3 ตำบลวังห้ว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

9. วัด ยางคลี

10. สถานพยาบาล

หมู่บ้านยางคลี อยู่ในเขตของสถานีอนามัย ตำบลวังห้ว ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานีอนามัย 1.5 กิโลเมตร ถึงโรงพยาบาลประจำอำเภอ 8 กิโลเมตร ถึงโรงพยาบาลประจำจังหวัด 32 กิโลเมตร

(อ้างอิง: นายวงศ์ กฤษฐา, นายพิภ บัญศรี, นายทองคำ คันระคง, นายเล่ อินจันทิก

นายสมพงษ์ ชำนาญจิตร ผู้ให้ข้อมูล)

จากประวัติของบ้านวังห้วทั้งสองหมู่บ้านนั้นจะพบออกได้ว่า ชาวบ้านของบ้านวังห้วและบ้านยางคลีนั้นส่วนหนึ่งได้อพยพมาจากจังหวัดสระบุรีซึ่งชาวบ้านที่อพยพมานั้นส่วนใหญ่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเป็นชาวไทยยวน และระยะเวลาที่อพยพย้ายมาอยู่จนถึงปัจจุบันนี้คาดว่าน่าจะกว่าร้อยปีแล้ว ดังนั้นจึงทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาษา อาหาร และประเพณีความเชื่อ กับชาวบ้านในท้องถิ่นเดิมไม่ว่าจะเป็น ชาวไทยกลาง ไทยอีสาน หรือไทยพวน เป็นต้น

บททวนวรรณกรรมที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นผู้วิจัย จะนำแนวทางในการศึกษาคำศัพท์ของวิไลศักดิ์ กิ่งคำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 13 หมวดมาประยุกต์ เพื่อใช้ในการจัดทำชุดคำศัพท์พื้นฐาน นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวทางการเก็บข้อมูลทางภาษาศาสตร์ คือ การเลือกผู้บอกภาษาของ

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2542. หน้า 9-10) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่จะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจอาจจะได้แก่เรื่องของ อายุ เพศ การศึกษา ภาษา สุขภาพ ถิ่นกำเนิด ฯลฯ

อายุ คนที่มีอายุน้อยอาจจะง่ายต่อการติดต่อพูดคุยทำความเข้าใจ แต่อาจจะรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการไม่มากพอ คนสูงอายุอาจรู้เรื่องราวต่างๆ มากและชอบเล่าเรื่องต่างๆ ให้ผู้อื่นฟัง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจจะกลายเป็นการนำห่างไปจากเรื่องและวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้

เพศ ในการวิจัยภาคสนามตัวผู้วิจัยเป็นเพศอะไรก็น่าจะได้ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศเดียวกัน เพราะจะทำงานได้สะดวกกว่า ทั้งยังจะไม่เป็นที่เพ่งเล็งของคนอื่นๆ ในพื้นที่อีกด้วย แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะไม่เป็นเช่นนั้น เพราะในบางพื้นที่ผู้หญิงมักจะไม่ค่อยพบพูดคุยกับคนแปลกหน้า และในบางเรื่องนั้นผู้หญิงและผู้ชายมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ไม่เท่ากัน

การศึกษา โดยปกติผู้วิจัยย่อมต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลที่เฉลียวฉลาด ซึ่งโดยทั่วไป ผู้ที่มีการศึกษาย่อมจะฉลาดกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษาจะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลที่ดีไม่ได้ เพราะในบางครั้งผู้ที่มีการศึกษาดีอาจจะไม่ให้ข้อมูลที่จริงก็ได้ ทั้งนี้เพราะการศึกษาที่เขาได้รับได้ให้มาตรฐานในเรื่องสิ่งที่ดีหรือไม่ดี สิ่งที่ถูกคนอื่นฟังหรือไม่พูดให้คนอื่นฟังในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่มาตรฐานที่เป็นอยู่ในพื้นที่นั้น

ภาษา เรื่องของภาษานับเป็นอุปสรรคสำคัญในการสอบถามข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่พูดภาษากันได้อย่างเข้าใจย่อมจะเป็นงานวิจัยที่ดีที่สุดสำหรับผู้วิจัย แต่ในกรณีที่ไม่เป็นเช่นนั้น ผู้วิจัยก็ต้องอาศัยคนในพื้นที่ที่พูดได้ด้วยภาษากลางที่จะใช้ในการติดต่อทำหน้าที่เป็นล่าม ในการทำงานล่ามหรือผู้ที่ตีความนั้น ผู้วิจัยจะต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง และละเอียดรอบคอบมากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามที่ต้องการและถูกต้องที่สุด

สุขภาพ สุขภาพของผู้ให้ข้อมูลนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึง ทั้งนี้เพราะจะมีส่วนกำหนดว่าผู้วิจัยจะใช้เวลายาวนานเท่าไรในการทำงานแต่ละช่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาระบบเสียงในภาษานั้นๆ การมีอวัยวะออกเสียงครบถ้วนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ถิ่นกำเนิด ในการศึกษาภาษานั้นควรจะให้ผู้บอกภาษาที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในชุมชนนั้นๆ ไม่ใช่ผู้ที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนใหม่ หรือต้องการผู้บอกภาษาที่พูดภาษานั้นมาตั้งแต่เกิดที่เรียนรู้ภาษานั้นๆ เป็นภาษาที่สอง